ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 19.6.2024
COM(2024) 622 final

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Πορτογαλίας

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 622 final}

Σύσταση για

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Πορτογαλίας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου[1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών[2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[3], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως για να προωθήσει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και να καταστήσει τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της

[1] ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της ΕΕ και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(2) Ο κανονισμός REPowerEU[4], που εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της ΕΕ από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν θα βοηθήσει να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα αυξήσει την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Πορτογαλία πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(3) Στις 16 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030»[5] με σκοπό την τεκμηρίωση των αποφάσεων πολιτικής και τη δημιουργία συνθηκών-πλαισίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Η ανακοίνωση πλαισιώνει την ανταγωνιστικότητα με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς. Μεταξύ αυτών των κινητήριων μοχλών, η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια, η έρευνα και η καινοτομία, η εκπαίδευση και οι δεξιότητες, καθώς και η ενιαία αγορά, αναδεικνύονται ως πρωταρχικές προτεραιότητες πολιτικής για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις παραγωγικότητας και να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της. Σε συνέχεια της εν λόγω ανακοίνωσης, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 14 Φεβρουαρίου 2024, την ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα[6]. Η έκθεση αναλύει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, παρακολουθώντας τις ετήσιες εξελίξεις βάσει των εννέα κινητήριων μοχλών ανταγωνιστικότητας που καθορίστηκαν.

(4) Στις 21 Νοεμβρίου 2023, η Επιτροπή ενέκρινε την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2024[7], η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024 για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Στις 22 Μαρτίου 2024, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της έρευνας με βάση τις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 21 Νοεμβρίου 2023, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2024, στην οποία η Πορτογαλία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2024 της Πορτογαλίας. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, η οποία εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 12 Απριλίου 2024, καθώς και την πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024 όπου αναλύεται η εφαρμογή

---

4 Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 11 Μαρτίου 2024.

(5) Στις 30 Απριλίου 2024, τέθηκε σε ισχύ το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου. Περιλαμβάνει επίσης τον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και την τροποποιημένη οδηγία 2011/85/ΕΕ σχετικά με τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών[8]. Οι στόχοι του νέου πλαισίου είναι η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους και η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη μέσω σταδιακής δημοσιονομικής εξυγίανσης, καθώς και μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Προωθεί την εθνική ανάληψη ευθύνης και επικεντρώνεται περισσότερο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια περιλαμβάνουν τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις ενός κράτους μέλους και καλύπτουν χρονικό ορίζοντα προγραμματισμού τεσσάρων ή πέντε ετών ανάλογα με την κανονική διάρκεια της εθνικής κοινοβουλευτικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών[9] στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια θα πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία το αργότερο έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ΑΕΠ, καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του δημόσιου ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά τρία έτη κατ' ανώτατο όριο. Στις [21 Ιουνίου] 2024, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει την κατάρτιση των εν λόγω σχεδίων, θα παράσχει στα κράτη μέλη καθοδήγηση σχετικά με το περιεχόμενο των σχεδίων και τις μετέπειτα ετήσιες εκθέσεις προόδου τις οποίες θα πρέπει να υποβάλουν και, σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, θα τους διαβιβάσει τεχνική καθοδήγηση σχετικά με τις

[8] Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) και οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[9] Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2024 (ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). «Καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους, ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

δημοσιονομικές προσαρμογές (πορείες αναφοράς και τεχνικές πληροφορίες, κατά περίπτωση). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν τα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2024, εκτός εάν το κράτος μέλος και η Επιτροπή συμφωνήσουν να παρατείνουν την προθεσμία για εύλογο χρονικό διάστημα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων τους και τη διαβούλευση με ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς, κατά περίπτωση.

(6) Το 2024 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σύμφωνα με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023 παραμένουν εξίσου συναφείς και για τα αναθεωρημένα, επικαιροποιημένα ή τροποποιημένα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(7) Στις 22 Απριλίου 2021 η Πορτογαλία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης του παραρτήματος V του εν λόγω κανονισμού. Στις 13 Ιουλίου 2021, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφασή του σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Πορτογαλίας[10], η οποία τροποποιήθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2023 σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU[11]. Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από απόφαση της Επιτροπής, η οποία λαμβάνεται σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, ότι η Πορτογαλία έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(8) Στις 30 Απριλίου 2024, η Πορτογαλία υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2024 και το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας 2024, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2024 αποτυπώνει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Πορτογαλίας σχετικά με την πρόοδο

[10] Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Πορτογαλίας (ST 10149/21· ST 10149/21 ADD 1· ST 10149/21 ADD 1 REV 1).

[11] Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 13ης Ιουλίου 2021 σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Πορτογαλίας (ST 13351/2023).

που έχει σημειωθεί όσον αφορά την επίτευξη του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(9) Στις 19 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2024 για την Πορτογαλία[12]. Αξιολόγησε την πρόοδο της Πορτογαλίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2023 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Πορτογαλίας. Με βάση την ανάλυση αυτή, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά σε σχέση με τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Πορτογαλίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(10) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Πορτογαλία. Τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης των μακροοικονομικών ευπαθειών της Πορτογαλίας από το προσωπικό της Επιτροπής για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού δημοσιεύτηκαν τον Απρίλιο του 2024[13]. Στις 19 Ιουνίου 2024, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Πορτογαλία δεν αντιμετωπίζει πλέον μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, η Πορτογαλία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στη μείωση των ευπαθειών που σχετίζονται με το υψηλό ιδιωτικό, δημόσιο και εξωτερικό χρέος, το οποίο αναμένεται να συνεχίσει να υποχωρεί. Μετά από μια διακοπή που προκλήθηκε από την κρίση της πανδημίας της COVID-19, οι δείκτες του ιδιωτικού και του δημόσιου χρέους συνέχισαν την καθοδική τους πορεία. Έχουν υποχωρήσει σημαντικά από το 2021, βοηθούμενοι από την ισχυρή αύξηση του ΑΕΠ και το πρόσφατο δημοσιονομικό πλεόνασμα στην περίπτωση του δημόσιου χρέους. Η σαφώς αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση (NIIP) βελτιώνεται σημαντικά, βοηθούμενη από την έντονη οικονομική ανάπτυξη και το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, και η διάρθρωσή της παραμένει ευνοϊκή δεδομένου του υψηλού μεριδίου των μέσων χωρίς κίνδυνο αθέτησης. Το χρέος του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και η NIIP παραμένουν υψηλά, αλλά προβλέπεται να υποχωρήσουν περαιτέρω στο μέλλον, παρά το γεγονός ότι η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ καθίσταται λιγότερο υποστηρικτική. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέστη εκ νέου πλεονασματικό πέρυσι και προβλέπεται να παραμείνει θετικό εφέτος και το επόμενο έτος, ενώ έχει επιτευχθεί δημοσιονομικό πλεόνασμα. Η αύξηση των επιτοκίων έχει ασκήσει κάποια πίεση στα υπερχρεωμένα νοικοκυριά και οι τιμές των κατοικιών αυξάνονται έντονα εδώ και αρκετά χρόνια. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) συνέχισαν να μειώνονται από ήδη μέτρια επίπεδα. Έχει σημειωθεί σταθερή πρόοδος σε επίπεδο πολιτικής για την αντιμετώπιση των ευπαθειών που εντοπίστηκαν και χάρη στην πρόοδο αυτή επιτυγχάνονται απτά αποτελέσματα. Η συνεχιζόμενη εφαρμογή του ΣΑΑ αναμένεται να συνεχίσει να έχει ευνοϊκό αντίκτυπο στο αναπτυξιακό δυναμικό, συμβάλλοντας τόσο στην εξωτερική όσο και στη δημοσιονομική βιωσιμότητα της Πορτογαλίας.

(11) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat[14], το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης της Πορτογαλίας αυξήθηκε από έλλειμμα 0,3 % του ΑΕΠ το 2022 σε

12 SWD(2024) 622 final.
13 SWD(2024) 105 final.
14 Eurostat - Δείκτες ευρώ, 22.4.2024.

πλεόνασμα 1,2 % το 2023, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης υποχώρησε από 112,4 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2022 σε 99,1 % στα τέλη του 2023.

(12) Στις 12 Ιουλίου 2022, το Συμβούλιο συνέστησε[15] στην Πορτογαλία να λάβει μέτρα προκειμένου το 2023 να ακολουθήσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, περιορίζοντας συγκεκριμένα την αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών κάτω από τη μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος[16], λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Ταυτόχρονα, συνέστησε στην Πορτογαλία να βρίσκεται σε ετοιμότητα για να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Πορτογαλία να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της Ένωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, το 2023 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός[17] ήταν συσταλτικός, κατά 1,1 % του ΑΕΠ, σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Το 2023 η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) είχε συσταλτική συμβολή ύψους 0,9 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό και ήταν σύμφωνη με τη σύσταση του Συμβουλίου. Η συσταλτική συμβολή των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών οφειλόταν κυρίως στο μειωμένο κόστος των (στοχευμένων και μη στοχευμένων) μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των αυξήσεων των τιμών της ενέργειας (κατά 1,1 % του ΑΕΠ). Οι κύριοι παράγοντες αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) ήταν οι μισθοί και οι συντάξεις του δημόσιου τομέα. Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και από άλλα ταμεία της ΕΕ ανήλθαν στο 1,3 % του ΑΕΠ το 2023. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις ανήλθαν στο 2,0 % του ΑΕΠ το 2023, ποσοστό που συνιστά αύξηση κατά 0,1 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2022. Η Πορτογαλία χρηματοδότησε πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων ταμείων της ΕΕ. Χρηματοδότησε δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως η παροχή υπολογιστών σε

---

15 Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Πορτογαλίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Πορτογαλίας (ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 181).

16 Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Πορτογαλίας το 2023 εκτιμάται σε 9,1 % σε ονομαστικούς όρους, με βάση τον 10ετή μέσο πραγματικό ρυθμό δυνητικής ανάπτυξης και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το 2023.

17 Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και εκτός των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κρίση της COVID-19) και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

μαθητές/μαθήτριες και εκπαιδευτικούς, νέα λεωφορεία μηδενικών εκπομπών ρύπων, η εγκατάσταση σταθμών επαναφόρτισης που είναι διαθέσιμοι στο κοινό, η έναρξη της κατασκευής κατοικιών με υψηλή ενεργειακή απόδοση και νέα προγράμματα για την πράσινη καινοτομία, τα οποία χρηματοδοτούνται από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ.

(13) Οι βασικές προβολές του προγράμματος σταθερότητας 2024 μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Σύμφωνα με το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 1,5 % το 2024 και κατά 1,9 % το 2025, ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,5 % το 2024 και 2,1 % το 2025. Το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί σε 0,3 % του ΑΕΠ (τόσο το 2024 όσο και το 2025), ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 95,7 % έως τα τέλη του 2024 και σε 91,4 % έως τα τέλη του 2025. Μετά το 2025 το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να μειωθεί σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2026 και να αυξηθεί σταδιακά σε 0,4 % του ΑΕΠ έως το 2028. Επομένως, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα. Με τη σειρά του, μετά το 2025 ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί σε 87,2 % το 2026 και να υποχωρήσει περαιτέρω στο 79,8 % έως το 2028.

(14) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 1,7 % το 2024 και κατά 1,9 % το 2025, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 2,3 % το 2024 και 1,9 % το 2025.

(15) Στις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπεται δημόσιο πλεόνασμα ύψους 0,4 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 95,6 % έως τα τέλη του 2024. Η μείωση του πλεονάσματος το 2024 αποτυπώνει κυρίως τα δημοσιονομικά μέτρα που θεσπίστηκαν με τον κρατικό προϋπολογισμό του 2024, όπως η μεταρρύθμιση του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, η γενική αύξηση των συντάξεων και η γενική επικαιροποίηση των μισθών του δημόσιου τομέα. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός προβλέπεται να είναι επεκτατικός κατά 1,8 % του ΑΕΠ το 2024.

(16) Δαπάνες ύψους 1,3 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2024, έναντι 0,6 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο και το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Πορτογαλίας. Δαπάνες ύψους 0,1 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με δάνεια από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2024, έναντι λιγότερο από 0,1 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής.

(17) Στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο συνέστησε[18] στην Πορτογαλία να διασφαλίσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, ιδίως περιορίζοντας την ονομαστική αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών[19] το 2024 σε ποσοστό που να μην υπερβαίνει το 1,8 %, εκτός εάν το υψηλότερο ποσοστό αναφοράς για την αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών εκτιμάται ότι είναι συμβατό με την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου (ΜΔΣ) της Πορτογαλίας ύψους -0,5 % του ΑΕΠ, μεταξύ άλλων εάν οι δαπάνες για τόκους ήταν χαμηλότερες από αυτές που προέβλεψε τότε η Επιτροπή. Κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να λάβουν υπόψη ότι η Επιτροπή θα πρότεινε στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο της Πορτογαλίας προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 0,0 % του ΑΕΠ το 2024 (από 0,9 % το 2023), υπερβαίνοντας έτσι τον ΜΔΣ της χώρας. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι η Πορτογαλία συμμορφώνεται με τη σύσταση του Συμβουλίου.

(18) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στην Πορτογαλία να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ και να χρησιμοποιήσει τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο διευκρίνισε περαιτέρω ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, η Πορτογαλία θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέτρα στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος[20] των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας εκτιμάται σε 0,9 % του ΑΕΠ το 2023 και προβλέπεται να ανέλθει σε 0,6 % το 2024 και σε 0,5 % το 2025. Ειδικότερα, η γενική μείωση του φόρου στα καύσιμα και το πάγωμα του συντελεστή άνθρακα στο πλαίσιο του φόρου καυσίμων θεωρείται ότι θα παραμείνουν σε ισχύ το 2024 και το 2025. Τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας δεν προβλέπεται να καταργηθούν σταδιακά το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Οι κίνδυνοι αυτοί δεν συνάδουν με τη σύσταση του Συμβουλίου. Το δημοσιονομικό κόστος των μέτρων έκτακτης στήριξης στον τομέα της ενέργειας που αποσκοπούν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων εκτιμάται σε λιγότερο από 0,1 % του ΑΕΠ το 2024 (0,3 % το 2023), εκ των οποίων λιγότερο από 0,1 % του ΑΕΠ διατηρεί το μήνυμα των τιμών για μείωση της ζήτησης ενέργειας και αύξηση της ενεργειακής απόδοσης (0,1 % το 2023).

(19) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Πορτογαλία να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική

---

18 Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 2023, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Πορτογαλίας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Πορτογαλίας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 206).

19 Ως καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ορίζονται οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες εκτός i) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, ii) των δαπανών για τόκους, iii) των δαπανών για την κυκλική ανεργία και iv) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

20 Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, χωρίς τα έσοδα από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

απορρόφηση των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να αυξηθούν στο 2,3 % του ΑΕΠ το 2024 από 2,0 % του ΑΕΠ το 2023. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου. Αντίστοιχα, οι δημόσιες δαπάνες που χρηματοδοτούνται με έσοδα από ταμεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναμένεται να αυξηθούν στο 1,7 % του ΑΕΠ το 2024 από 1,3 % του ΑΕΠ το 2023.

(20) Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων και με παραδοχή αμετάβλητης πολιτικής, οι εαρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο πλεόνασμα ίσο με 0,5 % του ΑΕΠ το 2025. Η αύξηση του πλεονάσματος το 2025 αποτυπώνει κυρίως την προβλεπόμενη οικονομική ανάκαμψη για το έτος, μετά την επιβράδυνση που έχει προβλεφθεί για το 2024. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί στο 91,5 % έως τα τέλη του 2025.

(21) Το φορολογικό σύστημα στην Πορτογαλία χρήζει περαιτέρω απλούστευσης. Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος εταιρειών, με κρατικά και δημοτικά τέλη, προκαλεί πρόσθετη επιβάρυνση τόσο για τη φορολογική διοίκηση όσο και για τις επιχειρήσεις. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται εξαιτίας του χρόνιου προβλήματος των επαχθών κανονιστικών απαιτήσεων και των χρονοβόρων αλληλεπιδράσεων με τη δημόσια διοίκηση, οι οποίες έχουν σοβαρό αντίκτυπο στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι ληξιπρόθεσμες φορολογικές οφειλές παραμένουν υψηλές και πολύ επάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (ανέρχονταν στο 45,6 % των συνολικών εσόδων στο τέλος του 2021). Το διοικητικό κόστος της είσπραξης των φόρων είναι υψηλό και έχει αυξηθεί περαιτέρω τα τελευταία χρόνια (αυξήθηκε κατά περίπου 4 % από το 2018 έως το 2021). Επιπλέον, η ηλικία του προσωπικού της φορολογικής διοίκησης αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς, καθώς περισσότερο από το ήμισυ του προσωπικού αναμένεται να συνταξιοδοτηθεί την επόμενη δεκαετία, ενώ γίνονται λίγες μόνο προσλήψεις. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών θα βελτίωνε το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Πορτογαλία και θα προωθούσε την ανταγωνιστικότητα.

(22) Ο πληθυσμός σε ηλικία εργασίας στην Πορτογαλία αναμένεται να συρρικνωθεί κατά περίπου 1 εκατομμύριο άτομα μεσοπρόθεσμα, κυρίως λόγω της μείωσης της καθαρής μετανάστευσης και των χαμηλών ποσοστών γονιμότητας. Με την προβλεπόμενη βελτίωση του προσδόκιμου ζωής, η αναλογία των ηλικιωμένων προς τα άτομα που καταβάλλουν εισφορές στο δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα της Πορτογαλίας αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά. Παρόλο που το 2022 αντιστοιχούσαν σχεδόν τρία άτομα σε ηλικία εργασίας που κατέβαλλαν εισφορές στο σύστημα ανά συνταξιούχο, μέχρι το 2050 θα είναι λιγότερα από ενάμισι. Αυτές οι δημογραφικές εξελίξεις ασκούν πίεση στη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος. Οι συνταξιοδοτικές δαπάνες αντιπροσωπεύουν ήδη το 28 % των συνολικών κρατικών δαπανών και θα αυξηθούν περαιτέρω κατά τις επόμενες δεκαετίες. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και των πορτογαλικών αρχών [21], οι συνταξιοδοτικές δαπάνες αναμένεται να κορυφωθούν στο 15,2 % του ΑΕΠ το 2046, ποσοστό που υπερβαίνει κατά 2,9 εκατοστιαίες μονάδες το επίπεδο του 2022 και αποτελεί έναν από τους

[21] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2024 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2022-2070) [Έκθεση του 2024 για τη δημογραφική γήρανση: Οικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις για τα κράτη μέλη της ΕΕ (2022-2070)], θεσμικό έγγραφο 279, Απρίλιος 2024.

υψηλότερους δείκτες συνταξιοδοτικών δαπανών προς το ΑΕΠ στην ΕΕ. Τα τελευταία χρόνια, η Πορτογαλία έθεσε σε εφαρμογή μεταρρυθμίσεις για να βελτιώσει τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού της συστήματος με την αυτόματη αναπροσαρμογή της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στο προσδόκιμο ζωής, αλλά μέτρα όπως τα προγράμματα πρόωρης συνταξιοδότησης αυξάνουν την πίεση στη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος Κατά μέσο όρο, ο συντελεστής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι αυτοαπασχολούμενοι είναι χαμηλότερος από εκείνο των μισθωτών. Επιπλέον, ισχύουν ειδικοί συντελεστές για διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων. Οι παράγοντες αυτοί μειώνουν περαιτέρω τις πιθανές πηγές εσόδων για το συνταξιοδοτικό σύστημα.

(23) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να προχωρήσει ταχέως η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Πορτογαλίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου έως τον Αύγουστο του 2026 είναι αναγκαίο η Πορτογαλία να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και να επιταχύνει τις επενδύσεις αντιμετωπίζοντας τις καθυστερήσεις που προκύπτουν, διασφαλίζοντας παράλληλα ισχυρή διοικητική ικανότητα. Η Πορτογαλία λαμβάνει μεν ορισμένα μέτρα για να αντιμετωπίσει την έλλειψη διοικητικής ικανότητας, όμως εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις και τις χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης που επηρεάζουν ιδίως τα μεγάλα επενδυτικά έργα. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία για να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση της επιτυχούς υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(24) Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των ταμείων της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, η Πορτογαλία οφείλει να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα έως τον Μάρτιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024, καθώς και το οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Η επανεξέταση αυτή αποτελεί τη βάση για την οριστική κατανομή της ενωσιακής χρηματοδότησης που περιλαμβάνει κάθε πρόγραμμα. Η Πορτογαλία έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των παράκτιων και των εσωτερικών περιοχών της ηπειρωτικής χώρας, μεταξύ της ηπειρωτικής χώρας και των εξόχως απόκεντρων περιοχών και μεταξύ των μεγάλων αστικών περιοχών και των μικρών δήμων και κοινοτήτων. Είναι καθοριστικής σημασίας να επιταχυνθεί η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν στα προγράμματα εξακολουθούν να είναι συναφείς. Πέρα από τα μέτρα σχετικά με τη διοικητική ικανότητα, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν γρήγορα επενδύσεις στην εφαρμοσμένη έρευνα σε τομείς που προσδιορίζονται σε στρατηγικές έξυπνης

εξειδίκευσης, στη μεταφορά γνώσης και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Ε&Α, καθώς και επενδύσεις στην ικανότητα καινοτομίας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, στην πράσινη μετάβαση και στην ανταγωνιστικότητα. Εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα η βελτίωση της συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων, η επαναχρησιμοποίηση των υδάτων και η πρόσβαση σε αυτά, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές και σε εξόχως απόκεντρες περιοχές, και η μείωση των διαρροών στα δίκτυα, καθώς και η προώθηση της κυκλικής οικονομίας, της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, η ανάπτυξη των προσόντων και των δεξιοτήτων που απαιτεί η αγορά εργασίας και οι στοχευμένες ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, ειδικά για τις νέες και τους νέους, παραμένουν καίριας σημασίας. Η εξασφάλιση ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, και η αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας εξακολουθούν να είναι σημαντικές. Κατά τη διενέργεια της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, αξίζει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις ανάγκες που υπάρχουν στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Η Πορτογαλία θα μπορούσε επίσης να κάνει χρήση της πρωτοβουλίας για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη για να στηρίξει τον μετασχηματισμό της βιομηχανίας, δίνοντας ιδίως έμφαση στην προηγμένη και αποδοτική ως προς τους πόρους παραγωγή, τις βιώσιμες μεταφορές, τη βιοϊατρική και βιοτεχνολογία και τις τεχνολογίες μηδενικών καθαρών εκπομπών, και επενδύοντας παράλληλα σε δεξιότητες και προσόντα για την κάλυψη της ζήτησης εργασίας σε αυτούς τους τομείς.

(25) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Πορτογαλία αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδάτων, τις υποδομές δικτύων και τις ικανότητες αποθήκευσης.

(26) Η Πορτογαλία, ιδίως οι νότιες περιοχές της, πλήττεται σε μεγάλο βαθμό από φυσικούς κινδύνους, όπως ξηρασίες, πυρκαγιές και πλημμύρες, των οποίων η συχνότητα και η ένταση αυξάνονται λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η μείωση των ετήσιων βροχοπτώσεων, η λειψυδρία και η αυξημένη χρονική μεταβλητότητα επηρεάζουν τις ροές των ποταμών, την αναπλήρωση των υδροφόρων οριζόντων και τον κίνδυνο πλημμυρών, γεγονός που έχει αντίκτυπο σε πολλούς οικονομικούς τομείς, όπως η γεωργία, η παραγωγή πόσιμου νερού και η ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας, ενώ επηρεάζουν επίσης τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Η Πορτογαλία αύξησε την ικανότητα προσαρμογής της στην κλιματική αλλαγή (Νόμος για το κλίμα, 2021), συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης τομεακών σχεδίων προσαρμογής. Η Πορτογαλία ολοκληρώνει επίσης έναν εθνικό οδικό χάρτη για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έως το 2100. Ωστόσο, θα ήταν σημαντικό να ενσωματώσει σε μεγαλύτερο βαθμό την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στις οικείες πολιτικές διαχείρισης των υδάτων. Βελτιώνοντας την ολοκληρωμένη και βιώσιμη στρατηγική της για τη διαχείριση των υδάτων, η Πορτογαλία θα συνέβαλλε στη διασφάλιση, αφενός, της συνεχούς πρόσβασης βασικών τομέων στο νερό και, αφετέρου, της διαθεσιμότητας επαρκούς και καλής ποιότητας νερού για οικολογικές λειτουργίες, ιδίως για ευαίσθητα οικοσυστήματα που χαρακτηρίζονται από βιοποικιλότητα, όπως π.χ. για τους υγροτόπους. Επιπλέον, ο εξορθολογισμός της δομής διακυβέρνησης του τομέα των υδάτων θα βοηθούσε στην επίτευξη αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου. Για να βελτιωθεί η διαχείριση των υδάτων απαιτούνται περαιτέρω

επενδύσεις, μεταξύ άλλων στη συλλογή και επεξεργασία λυμάτων, τη μείωση των διαρροών στα δίκτυα, τη γενική ύδρευση και τη βελτιωμένη παρακολούθηση (της ποσότητας και της ποιότητας των υδάτων). Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αποκατάσταση της λειτουργίας της φυσικής λειτουργίας του τοπίου ως σπόγγου, στη μείωση της άντλησης υπόγειων υδάτων, στην αποκατάσταση υγροτόπων και ποταμών, συμπεριλαμβανομένων των κοιτών πλημμυρών, και στην ανάπτυξη άλλων λύσεων που βασίζονται στη φύση. Επιπλέον, η Πορτογαλία θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης των υδάτων.

(27) Το 2023, το 72 % της ηλεκτρικής ενέργειας της Πορτογαλίας —ποσοστό που αποτελεί νέο ρεκόρ— παρήχθη από εγχώριες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με κύριο μοχλό την υδροηλεκτρική ενέργεια και τους ισχυρούς ανέμους. Η σημαντική αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συνέβαλε στη σημαντική μείωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες υποχώρησαν σε επίπεδα κατώτερα εκείνων που ίσχυαν πριν από την κρίση. Για να επιτευχθεί η αναθεωρημένη εθνική συνεισφορά στον στόχο της ΕΕ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για το 2030, καθώς και ο στόχος για ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται τουλάχιστον κατά 85 % από ανανεώσιμες πηγές έως το 2030, όπως παρουσιάζεται στο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της Πορτογαλίας και να δοθεί ώθηση στην απανθρακοποίηση της βιομηχανίας της, μεταξύ άλλων μέσω του εξηλεκτρισμού. Έχουν θεσπιστεί νομοθετικά μέτρα για την επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όμως η Πορτογαλία αντιμετωπίζει πιθανές βραχυπρόθεσμες προκλήσεις όσον αφορά τη δυναμικότητα του δικτύου, και δη την ένταξη ενός αυξανόμενου μέρους των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο δίκτυο. Η αναθεώρηση των σχεδίων για τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής θα συμβάλει στην επιτάχυνση της ενσωμάτωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα και τις δεσμεύσεις όσον αφορά τη διασύνδεση με την Ισπανία και τη Γαλλία. Επιπλέον, προκλήσεις υλικοτεχνικής φύσης, ελλείψεις εξαρτημάτων και η μείωση της κερδοφορίας έχουν αποτελέσει εμπόδιο για τα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με αποτέλεσμα να προκληθούν καθυστερήσεις στην υλοποίησή τους, ιδίως όσον αφορά τις δημοπρασίες για έργα ηλιακής ενέργειας. Είναι ουσιαστικής σημασίας να εξορθολογιστούν οι διαδικασίες σύνδεσης, να αυξηθεί η διαφάνεια της σύνδεσης στο δίκτυο και να παρέχεται ένας σαφής μακροπρόθεσμος προγραμματισμός των δημοπρασιών. Με την αυξανόμενη ζήτηση για δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, η Πορτογαλία θα επωφελείτο από περαιτέρω επενδύσεις στα δίκτυά της ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων επενδύσεων για την αναβάθμιση των υφιστάμενων γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και την προώθηση της ευελιξίας του συστήματος με λύσεις όπως αποθήκευση, εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, κίνητρα για κατανάλωση σε ώρες εκτός αιχμής και μηχανισμοί απόκρισης από την πλευρά της ζήτησης.

(28) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2024 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Όσον αφορά την Πορτογαλία, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης και της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Πορτογαλία να λάβει μέτρα το 2024 και το 2025 προκειμένου:

1. Να υποβάλει εγκαίρως το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μεταρρυθμισμένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, να περιορίσει την αύξηση των καθαρών δαπανών[22] το 2025 σε ρυθμό που να συνάδει με τη θέση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα και με την τήρηση της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη για το έλλειμμα. Να προβεί σε σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας πριν από την περίοδο θέρμανσης 2024/2025. Να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, ιδίως ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα της διοίκησής της και μειώνοντας τη σχετική διοικητική επιβάρυνση. Να αναλάβει δράση για τη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος.

2. Να ενισχύσει τη διοικητική ικανότητα διαχείρισης των κονδυλίων της ΕΕ, να επιταχύνει τις επενδύσεις και να διατηρήσει τη δυναμική υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων. Να αντιμετωπίσει τις καθυστερήσεις που προκύπτουν, ώστε να καταστεί δυνατή η αδιάλειπτη, ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, διασφαλίζοντας την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων έως τον Αύγουστο του 2026. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης, να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, εξετάζοντας παράλληλα τις δυνατότητες που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να βελτιώσει τη διαχείριση των υδάτων ώστε να ενισχύσει την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη οικονομική και περιβαλλοντική ανθεκτικότητα, μέσω της χάραξης μιας στρατηγικής για ολοκληρωμένη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, της ανάπτυξης της δομής διακυβέρνησής της, της προώθησης επενδύσεων στη συλλογή και επεξεργασία λυμάτων, στη μείωση των διαρροών και στην παρακολούθηση των υδάτων, και αναπτύσσοντας παράλληλα λύσεις βασισμένες στη φύση και την αποκατάσταση των υδατικών συστημάτων και ενισχύοντας την αποδοτική χρήση και την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων.

[22] Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, ως «καθαρές δαπάνες» νοούνται οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους, των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

4. Να ενισχύσει την ικανότητα του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, ιδίως με τη βελτίωση των διαδικασιών σύνδεσης και την αύξηση της διαφάνειάς τους ώστε να παράσχει κίνητρα για επενδύσεις στο εθνικό δίκτυο και να αυξήσει τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας.

Βρυξέλλες,

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος